

ČESKÁ REPUBLIKA

**ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY**

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Milana Kamlacha a JUDr. Marie Součkové v právní věci žalobkyně: **I. G. T. A., s.r.o.**, zastoupené JUDr. Ivanem Radou, advokátem se sídlem Praha 1, U Prašné brány 1, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Praha 5, Křížová 25, v řízení o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 13. 1. 2006, č. j. 8 Ca 181/2003 – 26,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost se zamítá.**
- II. Žalované se nepřiznává náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.**

O d ů v o d n ě n í :

Žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) brojí včas podanou kasační stížností proti v záhlaví uvedenému rozsudku Městského soudu v Praze, jímž byla zamítnuta její žaloba směřující proti rozhodnutí žalované ze dne 15. 5. 2003, č.j. 332-6003-386-27.5.2003/Kom. Citovaným správním rozhodnutím bylo zamítnuto odvolání žalobkyně a potvrzen platební výměr Pražské správy sociálního zabezpečení ze dne 22. 4. 2003, č. 284/980/03, kterým byla žalobkyni podle ust. § 104c zák. č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení, uložena povinnost uhradit dlužné pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti za rok 2003 ve výši 477 179 Kč a penále z tohoto nedoplatku ve výši 17 009 Kč. Celkově tedy bylo předepsáno k úhradě 494 188 Kč. Prvoinstanční i odvolací správní orgán vycházely z následujícího skutkového stavu:

Žalobkyně za kalendářní měsíc leden 2003 a únor 2003 nezahrnula do vyměrovacího základu pro odvod pojistného příjmy v úhrnné výši 1 470 116 Kč zúčtované v souvislosti s výkonem zaměstnání Dkfm. Dr. W. T., který je státním příslušníkem Rakouské republiky.

Nezahrnutím těchto příjmů do vyměřovacího základu pro odvod pojistného na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti porušila žalobkyně ust. § 3 odst. 1 písm. c) bod 1 a ust. § 5 odst. 1 písm. a) a b) a odst. 2 zák. č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění platném do 31. 12. 2003. Jmenovaný neměl trvalý pobyt na území České republiky a ve společnosti žalobkyně byl zaměstnán na základě pracovní smlouvy uzavřené podle rakouského práva. Podle žalované této osobě jeho zaměstnání zakládá povinnou účast na nemocenském pojištění v České republice z důvodu výkonu pracovní činnosti v České republice. Na tohoto zaměstnance se vztahuje Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o sociálním zabezpečení vyhlášená ve Sbírce zákonů pod č. 55/2001 Sb. m. s., jež byla uzavřena dne 20. 7. 1999 (dále jen „Smlouva“). V článku 6 tato Smlouva stanoví, že se pojišťovací povinnost výdělečně činné osoby řídí právními předpisy smluvního státu, na jehož území je výdělečná činnost vykonávána, pokud čl. 7 a 8 nestanoví jinak. Ze znění citovaného článku žalovaná dovodila, že osoby, které mají sjednán pracovníprávní vztah podle cizích právních předpisů a na něž se vztahuje uvedená mezinárodní smlouva z důvodu výkonu pracovní činnosti v České republice, podléhají českým právním předpisům o sociálním zabezpečení stejně jako čeští občané a jsou tedy účastni nemocenského pojištění v České republice. S ohledem na účel mezinárodních smluv tohoto druhu, tj. vyloučit účast osob na dvojím pojištění či zamezit neexistenci jejich pojištění, a na zásadu rovného nakládání s příslušníky smluvního státu jako s vlastními, nepřichází podle žalované v úvahu použití ustanovení § 5 písm. b) zákona č. 54/1956 Sb., o nemocenském pojištění zaměstnanců, ve znění účinném do 31. 12. 2003 (dále jen „zákon o nemocenském pojištění“). Aplikace ust. čl. 6 Smlouvy se opírá o čl. 10 Ústavy ČR, který stanoví, že vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. V posuzované věci z hlediska vzájemného vztahu čl. 10 Ústavy a Smlouvy nelze dle žalované na smluvní pracovníprávní vztah řídící se rakouským právem vztahovat ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, neboť Smlouva je v podmínkách čl. 10 Ústavy přednostně aplikovatelná a přímo zakládá povinnost účasti na systému sociálního zabezpečení v České republice pro rakouské státní občany zaměstnané v České republice.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 13. 1. 2006, č. j. 8 Ca 181/2003 – 26, podanou žalobu proti rozhodnutí žalované ze dne 15. 5. 2003, č. j. 332-6003-386-27.5.2003/Kom jako nedůvodnou zamítl. Při posouzení věci rovněž vycházel ze skutkového stavu již výše popsaného a o právní otázce účasti zaměstnanců rakouské státní příslušnosti na nemocenském pojištění a následné povinnosti zaměstnavatele odvádět za tyto zaměstnance pojistné uvážil následovně:

Při výkladu Smlouvy je třeba vycházet z výkladových pravidel upravených Vídeňskou úmluvou o smluvním právu v oddílu 3, člancích 31 a 33, tudíž ustanovení čl. 6 Smlouvy nelze vykládat bez souvislosti s ostatními ustanoveními Smlouvy. Podle názoru soudu s přihlédnutím k právní úpravě obsažené v čl. 6, 7, 8 a 9 Smlouvy, nelze přisvědčit žalobkyni v tom, že čl. 6 Smlouvy pouze stanoví právo, kterého smluvního státu má být použito a že předmět právní úpravy ve Smlouvě a v zákoně o nemocenském pojištění si nekonkurují. Článek 6 Smlouvy stanoví obecnou zásadu, že pojišťovací povinnost výdělečně činné osoby se řídí právními předpisy smluvního státu, na jehož území je výdělečná činnost vykonávána. Předmět právní úpravy provedené v čl. 6 Smlouvy a v § 5 zákona o nemocenském pojištění je totožný, sama právní úprava je však odlišná. Na daný případ je třeba tedy v souladu s čl. 10 Ústavy ČR Smlouvu jako součást právního řádu České republiky aplikovat, neboť stanoví něco jiného, než zákon o nemocenském pojištění. Na základě shora uvedeného soud dovodil,

že příjem Dkfm. Dr. W. T. zúčtovaný mu zaměstnavatelkou v souvislosti s výkonem zaměstnání na území České republiky, je započitatelným příjmem, který podle ust. čl. 2 odst. 1 písm. d) zákona o nemocenském pojištění zakládá účast na nemocenském pojištění, a proto měl být tento příjem zahrnut do vyměřovacího základu pro odvod pojistného. Napadené rozhodnutí žalovaného správního orgánu shledal soud zákonným.

Ohledně žalobních námitek týkajících se stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí, které zaujalo k otázce aplikace Smlouvy, soud konstatoval, že nikoliv stanovisko ministerstva, ale vlastní právní úvaha odvolacího orgánu, uvedená v odůvodnění jeho rozhodnutí, byla předmětem přezkumné činnosti soudu, proto se s námitkami žalobkyně proti tomuto stanovisku, nemohl zabývat. Žalobkyní namítaná odlišná soudní rozhodnutí v jiných právních věcech s cizím prvkem shledal irelevantní pro posouzení dané věci, mimo jiné z toho důvodu, že v těchto věcech byly posuzovány jiné mezinárodní smlouvy než Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o sociálním zabezpečení. Dále soud upřesnil výklad pojmu bydliště ve vztahu ke konkrétním okolnostem pobytu Dkfm. Dr. W. T. tak, že jmenovaný v České republice má pouze přechodný pobyt ve smyslu čl. 1 bod 6 Smlouvy.

V podané kasační stížnosti namítla žalovaná nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. Nesprávné právní posouzení věci shledává především ve výkladu čl. 6 Smlouvy mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o sociálním zabezpečení. Městský soud v Praze měl vykládat a aplikovat tuto normu jakožto přímo aplikovatelnou normu hmotného práva, ačkoliv se jedná dle stěžovatelky o normu kolizní. Hmotně právní posouzení projednávané otázky, tj. posouzení pojišťovací povinnosti rakouského státního občana činného na území České republiky, měl soud hledat v národním právu určeném danou kolizní normou, tedy v právním řádu České republiky. Hmotněprávní normou, která měla být podle stěžovatelky aplikována, je ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, na jejímž základě je Dkfm. Dr. W. T. vyňat z pojištění podle zákona o nemocenském pojištění. Výklad, že se jedná o normu kolizní podporuje i název dané části Smlouvy ve znění: „Ustanovení o používání právních předpisů“.

Na podporu svých názorů stěžovatelka odkázala rovněž na judikaturu správních soudů ohledně podobných formulací čl. 6 Smlouvy v jiných mezinárodních bilaterálních smlouvách o sociálním zabezpečení a odlišnému výkladu ve vztahu k aplikaci ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění. Stěžovatelka si je vědoma, že předchozí rozhodnutí nejsou pro soudy závazná a jedná se o jiné smlouvy mezi rozdílnými smluvními stranami, přesto se domnívá, že by měl být jejich výklad stejný. Stěžovatelka argumentovala i přijetím zákona č. 424/2003 Sb., kterým byl změněn zákon č. 54/1956 Sb. a jímž byly do okruhu pojištěných osob zahrnuty všechny osoby činné na základě pracovního vztahu uzavřeného dle cizích právních předpisů až s účinností od 1. 1. 2004. Souzená věc spadá do období před touto novelizací zákona o nemocenském pojištění i před vstupem České republiky EU, vzhledem k úpravě obsažené v Nařízení Rady (ES) č. 1408/71 ze dne 14. června 1971 o uplatňování systému sociálního zabezpečení na zaměstnané osoby a jejich rodiny pohybující se v rámci Společenství, tudíž je nutno ji posoudit podle původního právního stavu dle shora stěžovatelkou uvedeného. Měníci se stanoviska Ministerstva práce a sociálních věcí a s tím spojené dopady na stěžovatelku jsou dokladem právní nejistoty v rozhodovací praxi správních orgánů. Navrhla, aby Nejvyšší správní soud rozsudek Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Kasační stížnost je podle § 102 a násl. s. ř. s. přípustná a stěžovatelka v ní namítá důvody podle § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. Jejím rozsahem a důvody je Nejvyšší správní soud podle § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán. Nejvyšší správní soud přitom neshledal vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

Kasační stížnost není důvodná.

Z obsahu kasační stížnosti vyplývá, že se stěžovatelka ve své kasační stížnosti domáhá zrušení rozsudku Městského soudu v Praze z důvodů uvedených v ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy pro nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení. To obecně spočívá buď v tom, že správně zjištěný skutkový stav je subsumován pod nesprávnou právní normu nebo je sice vybrána správná právní norma, ale následně je nesprávně vyložena či aplikována. Stěžovatelka namítá pochybení soudu, který v daném případě přímo aplikoval čl. 6 Smlouvy jako normu hmotněprávní, nikoliv jako kolizní. Z obsahu kasační stížnosti je zřejmé, že stěžovatelka nesouhlasila s posouzením účasti svého zaměstnance, státního příslušníka Rakouské republiky činného na území České republiky, na nemocenském pojištění v České republice. Pro závěr o důvodnosti tohoto stížního bodu je zásadní odpověď na otázku, zda je Smlouva takovou mezinárodní smlouvou, která je součástí právního řádu České republiky, a jaký je její vztah k zákonu o nemocenském pojištění.

Podle čl. 10 Ústavy České republiky (ve znění ústavního zákona č. 395/2001 Sb. účinného od 1. 6. 2002) jsou vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament souhlas a jimiž je Česká republika vázána, součástí právního řádu; stanoví-li mezinárodní smlouva něco jiného než zákon, použije se mezinárodní smlouva. V odst. 2 čl. 1 Ústavy pak bylo výslovně prohlášeno, že Česká republika dodržuje závazky, které pro ni vyplývají z mezinárodního práva.

Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o sociálním zabezpečení byla vyhlášena pod č. 55/2001 Sb. m. s., v platnost vstoupila dne 1. července 2001. Se smlouvou vyslovil souhlas Parlament České republiky a prezident republiky ji ratifikoval. Na podkladě uvedeného je zřejmé, že tato mezinárodní smlouva splňuje podmínky stanovené v čl. 10 Ústavy, je tak součástí vnitrostátního právního řádu České republiky.

Nejvyšší správní soud dále posuzoval principiální otázku, zda a jak znění citované mezinárodní smlouvy ovlivňuje použitelnost ust. § 5 písm. b) zák. č. 54/1956 Sb., ve znění do 31. 12. 2003, a ve svém důsledku i závěr o tom, zda výše jmenovaný zaměstnanec stěžovatelky byl účasten na nemocenském pojištění v České republice. Zmíněné ustanovení stanoví, že z pojištění podle tohoto zákona jsou vyňati cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a kteří jsou činní v České republice pro zaměstnavatele, kteří požívají diplomatických výsad a imunit, pokud mohou být účastni nemocenského pojištění v jiném státě, nebo pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů.

Podle čl. 3 Smlouvy mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o sociálním zabezpečení se tato vztahuje na osoby, které podléhají nebo podléhaly právním předpisům jednoho nebo obou smluvních států; nebo jiné osoby, pokud odvozují svá práva od osob výše uvedených. Článek 4 Smlouvy uvádí, že při používání právních předpisů jsou státní občané jednoho smluvního státu postaveni na roveň státním občanům druhého smluvního státu,

pokud tato smlouva nestanoví jinak. Podle čl. 6, pokud články 7 a 8 nestanoví něco jiného, řídí se pojišťovací povinnost výdělečně činné osoby právními předpisy smluvního státu, na jehož území je výdělečná činnost vykonávána.

Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že soud prvního stupně nepochybil při výkladu Smlouvy a zákona o nemocenském pojištění a jeho následné aplikaci, a to s přihlédnutím k jejím čl. 3, 4 a 6, ve spojení s čl. 1 odst. 2 a čl. 10 Ústavy, a správně posoudil právní otázku aplikovatelnosti ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, ve znění účinném do 31. 12. 2003. Nejvyšší správní soud nepopírá tvrzení stěžovatelky ohledně kolizního charakteru čl. 6 Smlouvy. Jedná se o normu kolizní s hraničním určovatelem *lex loci labori*, pro rakouské státní občany s místem zaměstnání v České republice je tak rozhodným právem právo české, jehož součástí je Smlouva samotná, která je současně přednostně aplikovatelná v ústavněprávních podmínkách čl. 10 Ústavy. Přistupovat k výkladu a aplikaci jednotlivých ustanovení příslušných právních předpisů vnitrostátního právního řádu však nelze bez ohledu na smysl a účel předmětné Smlouvy. Nejvyšší správní soud se ztotožnil s právním názorem soudu i správních orgánů, podle nichž je při přihlédnutí k požadavkům čl. 3, 4 a 6 Smlouvy pro účely sociálního zabezpečení třeba nahlížet na rakouského státního občana, vykonávajícího činnost ze závislého pracovního poměru založenému pracovní smlouvou, uzavřenou a řídící se rakouským právem, se sjednaným místem výkonu výdělečné činnosti v České republice, bez trvalého pobytu na území České republiky, jako na občana českého. Požívat výhody sociálního systému nepochybně znamená účast osoby, jíž jsou ony výhody přiznávány, na pojištění v tomto systému. Účelem Smlouvy je zaručit občanům obou smluvních států za stanovených podmínek stejné výhody, jako jsou poskytovány v dané zemi občanům vlastním. Na základě shora zmíněných ustanovení Smlouvy přestává být takový pracovník pro český právní řád cizím státním občanem a tudíž na něj nelze aplikovat ta ustanovení právních předpisů s osobní působností vztahující se k cizím státním občanům. Na české občany, s ohledem na návěť ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2003, se toto ustanovení a institut vynětí z pojištění nevztahuje, neboť nesplňují první uvedenou zákonnou podmínku, kterou je cizí státní občanství. Smlouva tak zakládá fikci českého státního občanství i na osoby, které jej nemají, a to právě s ohledem na její čl. 3, 4 a 6. V tomto ohledu Smlouva stanoví něco jiného než zákon, neboť na jejím základě nepřichází v úvahu aplikace ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění ve znění účinném do 31. 12. 2003, čímž je dána povinnost její přednostní aplikace podle čl. 10 Ústavy před rozdílnou vnitrostátní úpravou, která by shora uvedenou kategorii cizích státních občanů z účasti na pojištění vyjímala. Ustanovení Smlouvy je tak nutno chápat k ustanovení zákona o nemocenském pojištění jako vztah předpisu speciálního k předpisu obecnému. Opačný přístup, na jehož základě by došlo, i bez ohledu na znění mezinárodních smluv, k vynětí cizinců z pojištění, by znamenalo popření smyslu a účelu mezinárodních smluv s podobným věcným rozsahem působnosti. Argumentace stěžovatelky, že přednostní použití Smlouvy vede k odkazu na celý český právní řád (a tedy vynětí cizince z pojištění), nemá logické opodstatnění. Zákon totiž cizí státní příslušníky splňující tam uvedená kritéria z pojištění vylučuje a pokud by mezinárodní smlouva stanovila totéž s odkazem na toto pravidlo českého právního řádu, byla by nadbytečná.

Ke shodným právním závěrům v případě jiné mezinárodní smlouvy založené na obdobném výkladovém principu ve vztahu k aplikovatelnosti ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, jmenovitě *Všeobecné úmluvy o sociální bezpečnosti č. 215/1949 Sb., ve znění Dodatkové úmluvy č. 68/1970 Sb. (dále jen „Úmluva“)* uzavřené mezi *Československem a Francií*, dospěl Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne

30. 3. 2006, č. j. 4 Ads 9/2005 - 62, publikovaném pod č. 941/2006 Sb. NSS. V tomto rozhodnutí Nejvyšší správní soud zaujal k předmětné problematice zásadní právní názor, že Úmluva byla do 1. 5. 2004 součástí českého právního řádu, přičemž francouzští státní občané, kteří neměli v České republice trvalý pobyt a byli činní v České republice pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle cizích právních předpisů, byli účastni na pojištění podle zákona o nemocenském pojištění ve znění do 31. 12. 2003. Na tuto kategorii zaměstnanců se však nevztahovalo ustanovení § 5 písm. b) tohoto zákona, neboť francouzští státní občané podléhali zákonným předpisům o sociálním zabezpečení platným v České republice a požívali jejich výhod za stejných podmínek jako čeští státní občané. Jak citovaná Úmluva, tak Smlouva mezi Českou republikou a Rakouskou republikou o sociálním zabezpečení, obsahují významově totožná ustanovení, která dovozují přímou aplikovatelnost těchto mezinárodních smluv na poli působnosti zákonných předpisů o sociálním zabezpečení.

Nejvyšší správní soud uzavírá, že s ohledem na přednostní aplikaci Smlouvy došlo k vyloučení aplikace ust. § 5 písm. b) zákona o nemocenském pojištění, ve znění do 31. 12. 2003, kdy je třeba na rakouské státní občany nemající trvalý pobyt na území České republiky, kteří na jejím území jsou činní pro zaměstnavatele v pracovněprávním vztahu uzavřeném podle rakouského práva, nahlížet jako na občany české a jsou tedy též účastni na pojištění ve smyslu zákona o nemocenském pojištění. Tato skutečnost pak přímo založila povinnost stěžovatelky odvádět za takové zaměstnance stanovené pojistné a za dobu prodlení i zaplatit penále ve stanovené výši (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 31. 5. 2006, č. j. 3 Ads 18/2005 - 79, www.nssoud.cz).

Na tomto místě Nejvyšší správní soud dodává, že s účinností od 1. 1. 2004 byl novelizován zákon č. 54/1956 Sb. tak, že napříště jsou z pojištění vyňati pouze cizí státní příslušníci, kteří nemají trvalý pobyt na území České republiky a jsou v České republice čini pro zaměstnavatele požívající diplomatických výsad a imunit, pokud mohou být účastni nemocenského pojištění v jiném státě, a ti zaměstnanci, kteří jsou čini v České republice pro zaměstnavatele, kteří nemají sídlo na území České republiky. Z posledně uvedené skupiny zákon po novele stanoví výjimku, že vynětí z pojištění se netýká zaměstnanců činných v České republice pro zaměstnavatele, kteří mají sídlo na území státu, s nímž Česká republika uzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení (jsou tedy pojištění účastni). Z uvedeného je zřejmé, že napříště se vztahuje působnost předpisů o nemocenském pojištění na všechny zaměstnance, kteří jsou čini v České republice pro zaměstnavatele mající sídlo na jejím území a dále na území státu, se kterým Česká republika uzavřela smlouvu o sociálním zabezpečení. U cizinců ve stejné situaci, jako je Dkfm. Dr. W. T. tato změna nepochybně napomůže k zprehlednění situace pro zaměstnavatele i zaměstnance a účast na nemocenském pojištění tak nebude sporná ani u cizinců, kteří si pro regulaci svého pracovněprávního vztahu zvolili jiné než české právo. Tato nová právní úprava nepochybně směřuje ke sjednocení podmínek účasti na nemocenském pojištění ve státech Evropské unie a i v jiných státech, kde je rozhodující místo výkonu výdělečné činnosti, nikoli to, podle jakých právních předpisů se výkon této činnosti řídí. To odpovídá také čl. 13 bodu 2 písm. a) Nařízení Rady č. 1408/71.

Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že důvod uplatněný kasační stížností podle ust. § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s. není dán, a proto kasační stížnost jako nedůvodnou dle ust. § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl.

O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle ust. § 60 odst. 1 a 2 s. ř. s., neboť neúspěšné stěžovatelce náhrada nákladů řízení nepřísluší a žalované v dané věci náhradu nákladů řízení nelze přiznat.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 4. července 2007

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu

